

Amb bones paraules

«Professorat» i «alumnat», castellanismes com una casa

Text: **Gabriel Bibiloni**
<http://bibiloni.cat>

A les llengües romàniques (i alguna altra com l'anglès) existeix una bona col·lecció de paraules formades amb un radical corresponent a un mot referent a un ofici, càrrec o dignitat i el sufix *-at* (*-at* en francès, *-ado* o *-ato* en espanyol i portuguès, *-ato* en italià *-ate* en anglès). D'aquesta manera, les bases lèxiques *marquès*, *rector*, *secretari*, etc. produeixen les paraules *marquesat*, *rektorat*, *secretariat* i altres. El sufix *-at* procedeix dels sufixos llatins *-atus* i *-atum*, ja productius en aquella llengua (*consulatus*, *magistratus*), però la immensa majoria de les paraules que ara ens ocupen s'han

format en alguna llengua moderna i després s'han difós per les altres, cosa que explica que el conjunt d'aquests mots sigui bàsicament el mateix en tots els idiomes, amb alguna mancança en els diccionaris catalans amb correspondència estricta amb la que hi ha en els diccionaris espanyols.

El significat bàsic d'aquestes paraules correspon a les nocions de funció, dignitat d'un càrrec o el fet mateix d'exercir aquest. És el que expressen les frases *arribar al generalat*, *exercir l'almirallat*, *aconseguir un marquesat*, *continuar en el rektorat* o *aspirar a un lectorat*. També, en el camp religiós, *diaconat*, *presbiterat*, *episcopat*, *noviciat*, *pontificat*, etc. *Rektorat*, *triumvirat*, *secretariat*, *patronat* o *sindicat* són també la mateixa institució relativa al rector, el secretari, el patró o patrons i el síndic o síndics (*ordres del rektorat*). També per extensió semàntica alguns

d'aquests mots es refereixen, a més, a un territori governat per una persona (*califat*, *emirat*, *marquesat*, *priorat*, *sultanat*, etc.) o per un sistema particular (*protektorat*), al temps que dura l'exercici d'aquest càrrec o govern i de vegades al lloc on s'exerceix (*bisbat*, *rektorat*). Encara hi ha algun altre significat que afecta qualche mot particular: un estat o comportament (*anonimat*, *concupinat*). Aquests són els significats d'aquestes paraules en totes les llengües.

Dues paraules mereixen comentari especial. *Electorat* en un principi significava la dignitat i el territori d'un príncep elector en el Sant Imperi. En temps moderns va significar el dret d'elecció (*privar algú de l'electorat*), i per metonímia va passar a significar en les diverses llengües el cos dels electors, entès com una institució col·lectiva. Un cas paral·lel, sorgit com el precedent en el segle XIX, és

proletariat, classe proletària. Tanmateix, aquesta metonímia és un fenomen molt reduït entre les llengües europees i limitat pràcticament a les paraules referides. No hi ha un sufix pròpiament productiu de noms col·lectius.

L'espanyol és l'única llengua que dona al mot *professorat* el significat de "conjunt de professors" (i el portuguès). En totes les altres (francès *professorat*, anglès *professorate*, italià *professorato*) té el mateix valor de *generalat* o *almirallat* (*fa trenta anys que exercisc el professorat*), i aquest és l'únic valor que en un català genuí hauria de tenir. Ben igual ocorre amb la paraula *funcionariat*, que, com en les llengües del nostre entorn, ha de significar només el càrrec i l'activitat del funcionari. *Professorat*, com a col·lectiu, va generar per paral·lelisme *alumnat*, una altra paraula en *-at* que no apareix a cap idioma llevat de l'espanyol, i ara també

circula estudiantat, a imitació, naturalment i com sempre, dels usos castellans.

L'ús d'aquests castellanismes ha estat promogut per les preocupacions per un llenguatge "no sexista", tema de què parlaré àmpliament més endavant. A més de castellanismes lamentables, aquests mots representen una fantàstica manera de desmenjar la llengua, com tots els recursos promoguts per aquella preocupació. Imaginem que del conjunt de lectors d'un diari ens posam a dir-ne *lectorat*; del conjunt dels rectors de les universitats, *rektorat*; del conjunt dels ecònoms, *economat*; del conjunt dels interns, *internat*; del conjunt d'autors d'escrits anònims, *anominat*, i del conjunt de campions de la trencadissa lingüística, *campionat*. Desfem-nos, doncs, de les dependències i diguem i escriguem *els professors*, *els alumnes* i *els estudiants*, com fan -i sense cap problema- la immensa majoria dels europeus.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

L'escriptura fragmentària de Walter Benjamin

Bartomeu Fiol

Malgrat que la fragmentació de l'escriptura sigui un fenomen prou general, que tal vegada podria remuntar-se als famosos *Essais* de Michel de Montaigne -els 107 *chapters* que conformen aquesta obra, es poden llegir perfectament de manera independent els uns dels altres-, si hi ha algun escriptor capdavanter del segle XX que destaquï per la fragmentació de la seva obra, aquest és Walter Benjamin, per moltes raons.

Sens dubte, la varietat dels seus interessos ha d'haver contribuït poderosament a aquesta dispersió. Cal recordar que aquesta extraordinària diversitat de temes que l'han interessat ha fet possible -i és un cas ben paradoxal- que hagi mantingut tota la vida una gran amistat i uns forts lligams intel·lectuals amb personalitats tan absolutament contraposades com Bertolt Brecht, el conegut dramaturg i poeta que va crear el Berliner Ensemble, i Gershom Scholem, l'estudiós del misticisme jueu més important del segle passat. De fet aquesta

Un fet determinant de la seva biografia va esser que no pogués aconseguir una posició docent en alguna universitat alemanya, malgrat intentar-ho dues vegades, ni en la de Jerusalem

polarització entre la seva filosofia del llenguatge basada en una lectura molt personal del llibre del Gènesi i el seu peculiar marxisme -que ha fet que Benjamin hagi estat qualificat de marxista de biblioteca i de marxista melancòlic- ha estat la causa que la seva obra hagi estat interpretada de maneres oposades, quan, realment, el repte que ens planteja de bon de veres és el de llegir-lo acceptant per un igual tot el que sembla desconjuntat, estrany, di-

ficil i fins i tot provocatiu. Com ha escrit Jean Wiesel: "És precisament la seva subtil i ferotge alteritat el que canviarà la nostra manera de pensar".

Un fet determinant de la seva biografia va esser que no pogués aconseguir una posició docent en alguna universitat alemanya, malgrat intentar-ho per dues vegades, ni en la de Jerusalem -on li va esser oferta per mitja d'Scholem- perquè no es va decidir mai a desplaçar-se a Israel. Això va fer que hagués de dedicar-se a la preparació constant d'articles i treballs per a la premsa i la ràdio, que varen esdevenir el seu *modus vivendi*, el que sens dubte va esdevenir un seriós inconvenient per a encarar-se amb treballs de major entitat. Un cas ben representatiu és el de *Das Passagen-Werk* -un estudi de "la prehistòria del segle XIX", encarnada en els passatges comercials coberts entre els Boulevards de París, estudi que va deixar inacabat i que, malgrat tot, va donar un volum de més de 1000 pàgines. En qualsevol cas, tenia una

gran capacitat per dirigir la seva atenció a aspectes marginals i descobrir-hi les seves implicacions per a definir més exactament realitats d'un ordre superior. Això fa se l'hagi considerat un pedacel de la cultura popular, sempre disposat a recollir i salvar tot el que la Història amb majúscula no pren en compte.

Cal tenir present també que Benjamin era més un escriptor en moviment que no un escriptor de despatx i que, quan tenia alguna cosa a dir, l'anotava en qualsevol bocí o bocinet de paper que tingués a mà, el dors d'una carta o d'un anunci o d'un bitllet de metro o de qualsevol document. Això, sense perjudici d'utilitzar també, i simultàniament, una pluralitat de llibres de

notes i de blocs. Tant de bo que com que en Benjamin també es donava una vena d'arxiver molt curós, i va tenir l'encert d'anar distribuïnt entre els seus amics el material que anava produint, aquesta dispersió dels seus arxius ha fet possible la creació de l'Arxiu que porta el seu nom. Del 3 d'octubre al 19 de novembre del 2006, aquesta entitat va exposar aquest material -i altres com fotografies, postals, juguetes populars russes molt interessants, etc.- i, en tal ocasió, va publicar-se una mena de catàleg ratonat molt curiós, amb el títol d'*Arxiu de Walter Benjamin*. Imatges, textos, signes, en el qual es reproduïxen una sèrie de postals d'Eivissa, Es Vedrà i Mallorca.